

Systemansvaret i kraftsystemet

**Forslag til forskrift
2. høring**

Norges vassdrags- og energidirektorat
2002

Innhold

Forord	3
1. Endringer i de enkelte bestemmelser	4
2. Forslag til forskrift	13

Forord

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sendte den 29.06.01 utkast til ny forskrift om systemansvar i kraftsystemet på høring. I utkastet la NVE opp til at systemansvarlig skulle utarbeide nødvendige prosedyrer, rutiner og krav knyttet til enkelte bestemmelser i forskriftsteksten, noe som ville ha vært forskrifter i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Alle innkomne høringskommentarer som berørte dette tema, var imidlertid negative til delegert forskriftskompetanse til systemansvarlig. NVE har tatt dette til etterretning og har nå omarbeidet forskriftsforslaget og fjernet delegasjon av forskriftskompetanse.

Dette har igjen medført vesentlige endringer i saken, og NVE sender derfor utkast til forskrift om systemansvar på ny høring.

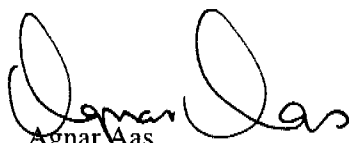
NVE beskriver i dette dokumentet forslag til forskrift om systemansvaret i kraftsystemet. Det gis informasjon om hvilke bestemmelser som er endret i forhold til første høring. Dette dokumentet vil sammen med høringsbrevet av 29.06.01 betraktes som forarbeider til forskriften. Dokumentene ligger på NVEs Internettsider – <http://www.nve.no> – under "Høringer".

Forskriften vil erstatte dagens "Retningslinjer for systemansvaret i kraftsystemet" (RfS).

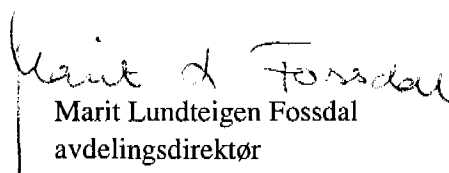
Vi ber om at kommentarer til dette forslaget sendes NVE innen 12. april 2002.

Etter høringsfristens utløp vil NVE vurdere de innkomne høringsuttalelsene, og på bakgrunn av disse vedta forskriften med eventuelle endringer som følge av høringsuttalelsene.

Oslo, februar 2002

Agnar Aas
vassdrags- og
energidirektør

Marit Lundteigen Fossdal
avdelingsdirektør

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Roar Kristensen, tlf 22 95 92 85
Forfattere: NVE's interne arbeidsgruppe for systemansvaret

1. Endringer i de enkelte bestemmelser

Dette kapittelet angir hvilke endringer NVE foreslår i forskriftsteksten i forhold til første høring.

Generelt kan man si at problemstillingen med forskriftskompetanse blir håndtert ved at konsesjonærene utarbeider sine egne planer og oversikter, og at disse oversendes systemansvarlig for godkjenning. Denne godkjenningen blir i hvert enkelt tilfelle et enkeltvedtak som kan påklages til NVE. NVE er å anse som overordnet organ i forhold til Statnett som systemansvarlig, da det er NVE som har delegert myndigheten til å fatte enkeltvedtak, jfr. forvaltningsloven § 1. Av dette følger det at NVEs vedtak i klagesak ikke kan påklages, jfr fvl § 28.

Paragrafene under er nummerert i henhold til de foreslåtte bestemmelsene i kapittel 2. Det gis en henvisning i hver enkelt bestemmelse om hvilke endringer som er gjort fra 1. høring (juni 2001).

I forhold til 1. høring er bestemmelsene om effekt- og energibalansen og utvikling av kraftsystemet (opprinnelig § 14 og § 15) tatt ut fra forskrift om systemansvar. Dette dekkes direkte av energilovforskriften § 5A-1 femte og sjette ledd.

§ 1 Formål

Ingen endringer.

Bruk av begrepet "tilfredsstillende leveringskvalitet" sammenfaller med formulering i energilovforskriften, for eksempel i § 3-4 vilkår a) og § 5A-1.

§ 2 Virkeområde

Ingen materielle endringer. Henvisningen til at systemansvarlig og organisert markedsplass er utpekt i medhold av energiloven er tatt ut, da dette følger av energiloven.

Teksten i virkeområde for forskriften er gitt med utgangspunkt i energiloven § 5A-1 tredje ledd.

§ 3 Definisjoner

Listen over definerte begreper er nå redusert. Dette skyldes to hovedgrunner:

- Begreper som kun benyttes en gang i forskriften "defineres" nå direkte i de enkelte paragrafer.
- "Vanlige og kjente" begreper defineres ikke.

Begrepet konsesjonær benyttes i forskriften som en felles betegnelse på de som har konsesjon etter energiloven (systemansvarlig, markedsplass, avregningsansvarlig, anleggs-, område- og omsetningskonsesjonær).

Systemansvarlig defineres heller ikke i forskriften. Det vises til energiloven § 5A-1 annet ledd.

§ 4 Prinsipper for utøvelsen av systemansvaret

Følgende endringer i § 4:

I bokstav b) er begrepet ”ikke-diskriminerende” inntatt i bestemmelsen. I tillegg til å være nøytral ble det i høringskommentarene påpekt at bestemmelsen vil være mer utfyllende med et slikt begrep i tillegg. NVE støtter dette forslaget.

I bokstav d) er begrepet ”utvikling og utnyttelse” tatt inn i effektiv utnyttelse av kraftsystemet.

I bokstav f) er utvidet til også å omfatte sluttbrukere og begrepet ”effektiv” tatt inn isteden for ”rasjonell”.

§ 5 Flaskehals og elspotområder

Bestemmelsen har fått ny tittel.

I første ledd er det nå tatt inn en avgrensning om at bestemmelsen kun gjelder i regional- og sentralnett.

Bestemmelsen i annet ledd i forrige utkast om at systemansvarlig fastsetter elspotområder forut for hver sesong utgår. Dette medfører også en forenkling i den opprinnelige teksten i fjerde ledd. Denne endringen ble påpekt i høringskommentarene da man mente dette ville sperre for fremtidige fornuftige tilpasninger av rutiner.

Ingen materielle endringer i annet ledd, men innholdet er flyttet opp fra opprinnelig tredje ledd.

I tredje ledd, opprinnelig fjerde ledd, presiseres at øvrige flaskehals håndteres gjennom regulerkraftmarkedet. Prinsippet om at systemansvarlig skal belastes for kostnader knyttet til spesialregulering flyttes frem fra opprinnelig § 11.

Ingen materielle endringer i fjerde ledd, men bestemmelsen er flyttet opp fra opprinnelig femte ledd.

Opprinnelig sjette ledd tas ut grunnet manglende forskriftskompetanse til systemansvarlig. De tiltenkte prosedyrene håndteres nå gjennom bestemmelser i §§ 5, 8 og 11.

§ 6 Handelsgrenser

Bestemmelsen har fått ny tittel.

Ingen materielle endringer. Definisjonen av handelsgrenser er tatt direkte inn i bestemmelsen.

Begrepet ”hensiktsmessige” utgår fra forskriftsteksten. NVE forutsetter at systemansvarlig ved fastsettelse av handelsgrenser legger formålet i forskriften til grunn.

§ 7 Overføringsgrenser

Bestemmelsen har fått ny tittel.

I høringsuttalelsene ble det påpekt at ansvarsforholdene knyttet til fastsettelse av overføringsgrenser var uklare.

Det er innført et nytt første ledd der konsesjonærene skal utarbeide en oversikt over anleggsdelenes maksimale overføringsgrense. Denne skal forelegges systemansvarlig som godkjenner overføringsgrensene. Med denne bestemmelsen ønsker NVE å fokusere på at konsesjonærene vedlikeholder og moderniserer sine anlegg på en slik måte at overføringsevnen ikke reduseres over tid. Det samme gjelder for å hindre at konsesjonærene ut fra taktiske disposisjoner, for eksempel for å

reducere sin KILE-risiko, ønsker å sette lave overføringsgrenser på sine anleggsdeler. Godkjenning fra systemansvarlig er et enkeltvedtak som kan påklages til NVE.

Nytt annet ledd er innholdsmessig som opprinnelig første ledd, men det presiseres nå i forskriftsteksten at systemansvarlig kan fastsette de driftsmessige overføringsgrensene og at disse ikke kan overskride anleggsdelens maksimale overføringsgrense uten etter avtale med konsesjonæren.

Ingen endringer i tredje ledd, men bestemmelsen er flyttet ned fra opprinnelig annet ledd.

§ 8 Anmelding, planlegging av produksjon og effektregulering

Ingen materielle endringer i første ledd.

NVE har gjennom to konsesjoner utpekt Statnett til hhv. systemansvarlig og avregningsansvarlig. I annet ledd inntas en bestemmelse om at systemansvarlig skal innhente informasjon fra den avregningsansvarlige for å kunne avdekke overtredelser av prinsippet om å anmelde i balanse. Eventuelle avvik fra dette prinsippet skal rapporteres til NVE.

Opprinnelig tredje ledd med rutiner knyttet til produksjonsplaner er nå fjernet. Dette har ført til at innholdet i § 8 blir mer konkret og fylldig, spesielt gjelder dette tredje, fjerde femte og niende ledd.

Tredje ledd er innholdsmessig på linje med opprinnelig annet ledd, men er utvidet med viktige elementer fra den rutinen systemansvarlig skulle utarbeide.

I forskriften er inntatt nytt fjerde ledd som angir at produksjonsplanen skal utarbeides i samsvar med konsesjonærens forpliktelser og rettigheter. Dette er en viktig forutsetning for at systemansvarlig skal gå inn i driftsdøgnet med riktige inngangsdata.

Prinsippet om at systemansvarlig kan fastsette produksjonsplaner med kvartersverdier (lastfølging) nedfelles i nytt femte ledd.

I høringen ble det kommentert at konsesjonæren i tillegg til å utarbeide produksjonsplan også er forpliktet til å følge den. Denne plikten, og at avtale kan inngås for å endre gjeldende produksjonsplan, er inntatt i henholdsvis nytt sjette og syvende ledd.

Ingen materielle endringer i åttende ledd, men bestemmelsen er flyttet ned fra opprinnelig femte ledd.

I niende ledd inntas i tillegg prinsippet om at konsesjonær må tilpasse sin produksjonsplan ved eventuelle begrensninger som har oppstått i overføringssystemet grunnet revisjoner eller driftsforstyrrelser. Systemansvarlig fastsetter hvordan ledig kapasitet skal fordeles mellom flere konsesjonærer.

§ 9 Regulerstyrke og effektreserve

Bestemmelsen har fått ny tittel.

I første ledd utgår bestemmelsen om at systemansvarlig fastsetter krav til regulerstyrke. Norge er gjennom nordisk systemdriftsavtale pliktig til å bidra med et fastlagt volum regulerstyrke. Det tydeliggjøres imidlertid at systemansvarlig kan pålegge konsesjonærene å bidra med regulerstyrke. Systemansvarlig skal betale konsesjonæren for dette.

Bestemmelsen i annet ledd om at systemansvarlig har ansvar for å til enhver tid å disponere tilstrekkelige effektreserver har forbedret ordlyd. NVE vil imidlertid påpeke at systemansvarlig må ha

oversikt over og løpende vurdere behovet for effektreserver for at de skal ha mulighet til å oppfylle kravet i forskriften.

§ 10 Frekvensregulering

Ingen materielle endringer i innholdet i bestemmelsen.

NVE vil påpeke at forskrift om leveringskvalitet etter energiloven § 5A-3 kan gi føringer for denne bestemmelsen.

§ 11 Regulerkraftmarkedet

Bestemmelsen har fått ny tittel.

Opprinnelig bestemmelse vedrørende kostnader ved bruk av spesialregulering er flyttet til § 5.

I første ledd er systemansvarligs plikt til å drive og utvikle et regulerkraftmarked inntatt i forskriftsteksten.

I annet ledd presiseres at når det er åpenbart at markedet ikke gir en samfunnsøkonomisk effektiv prissetting, innenfor et avgrenset område, kan systemansvarlig suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte reguleringsobjektet til gjeldende elspotpris for området.

Denne bestemmelsen skal håndtere situasjoner der nettdriftsforhold gjør at enkeltaktører kan utnytte situasjonen gjennom bud i regulerkraftmarkedet på en samfunnsmessig urasjonell måte. Det er en komplisert problemstilling å finne en riktig pris for avregning av de suspenderte budene, men NVE har valgt å sette prisen til elspotpris. En aktør i regulerkraftmarkedet vil kunne ha mindre å tape på å utnytte situasjonen helt opp til virkemiddelet tas i bruk, hvis aktøren blir avregnet til gjeldende regulerkraftpris. Dessuten vil en avregning på grunnlag av regulerkraftprisen ikke være mulig dersom en aktør skal reguleres i motsatt retning av reguleringen i det aktuelle elspotområdet.

§ 12 Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

Bestemmelsen har fått ny tittel.

Opprinnelig annet ledd der systemansvarlig skulle utarbeide rutiner er fjernet.

Første ledd legger opp til at konsesjonær lager plan for å håndtere egne anlegg ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnett. Planen skal forelegges systemansvarlig for godkjenning. Dette innebærer en samordning av andre planer innenfor samme region.

I annet ledd presiseres systemansvarligs ansvar for å samordne konsesjonærene under driftsforstyrrelser der flere konsesjonærer er involvert

Tredje ledd tilsvarer opprinnelig første ledd. Ved separatområder fastsetter systemansvarlig hvem som skal forestå frekvensreguleringen. Konsesjonær får imidlertid ikke tildelt virkemidler som gjør at han kan gripe inn i andre aktørers disposisjoner (for eksempel tvangsmessig utkobling av forbruk eller benyttelse av all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet). Bruk av slike virkemidler krever at systemansvarlig varsles og at systemansvarlig gjør de nødvendige tiltak.

Ingen endringer i fjerde og femte ledd, men disse er flyttet fra opprinnelig tredje og fjerde ledd.

Bestemmelsen i opprinnelig femte ledd om å holde NVE informert tas ut, da dette dekkes av en generell bestemmelse i § 24.

§ 13 Tvangsmessig utkobling av forbruk

Prosedyrene som systemansvarlig skulle utarbeide er nå fjernet. I første ledd inntas konsesjonærens plikt til å utarbeide planer for å håndtere tvangsmessig utkobling av forbruk. Disse planene skal forelegges systemansvarlig for godkjenning.

I annet ledd, som tilsvarer opprinnelig første ledd, presiseres det nå at systemansvarlig kan pålegge konsesjonærene å foreta tvangsmessig utkobling. Det angis også hva påleggene skal og kan omfatte.

I tredje ledd angis at innkobling av forbruk først kan skje etter godkjenning fra systemansvarlig.

I fjerde ledd, som tilsvarer opprinnelig tredje ledd, fremgår det at systemansvarlig blir å betrakte som ansvarlig konsesjonær når bestemmelsen om tvangsmessig utkobling tas i bruk.

Opprinnelig fjerde ledd utgår og erstattes med en generell bestemmelse i § 24.

NVE ønsker ikke å angi en bestemt prioritetsliste som skal ligge til grunn for tvangsmessig utkobling. Det vises imidlertid til formålet (§ 1) og prinsipper for utøvelse av systemansvaret (§ 4).

Tvangsmessig utkobling av forbruk er et "siste skanse"- tiltak. Det forutsettes at alle frivillige og markedsmessige løsninger er utnyttet. Bestemmelsen kommer kun til anvendelse ved kortvarige utkoblinger og KILE-satsene skal gi systemansvarlig føringer for hvordan virkemiddelet skal benyttes.

§ 14 Planlegging, idriftsettelse og vedlikehold av tekniske anlegg i kraftsystemet

Bestemmelsen har fått nytt nummer og navn.

Systemansvarlig skal ikke utarbeide generelle tekniske krav til anlegg som er å betrakte som forskrifter. Bestemmelsen i opprinnelig utkast er derfor fjernet.

I første ledd heter det nå at konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg som kan påvirke driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Endringene kan ikke idriftsettes uten etter godkjenning fra systemansvarlig.

Systemansvarlig kan gjennom sin godkjenning av planer for nye anlegg eller endringer av eksisterende anlegg, fatte vedtak knyttet til funksjonaliteten til anleggene dersom disse vil påvirke driften og utnyttelsen av kraftsystemet. Vedtakene kan påklages.

Intensjonen med bestemmelsen er at kraftsystemet bygges ut på en samfunnsmessig rasjonell måte. Dette betyr at systemansvarlig må samordne funksjonaliteten på deler av anleggene i regional- og sentralnettet. Vedtakene kan blant annet omfatte anleggsdeler i produksjonsanlegg, nettanlegg, vern og reléplaner, feilskriverutstyr, målinger, meldinger, fjernstyring, sambandssystemer etc. Det forutsettes at systemansvarlig på forespørsel fra konsesjonær kan angi en veiledning på hvordan anlegget bør prosjekteres for at systemansvarlig skal godkjenne det. Konsesjonær kan velge denne løsningen eller andre løsninger som er minst like god.

NVE vil også peke på bestemmelsen i energilovforskriften § 3-4 bokstav a) "Drift og vedlikehold".

§ 15 Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

Ingen materielle endringer i første ledd. Systemansvarlig kan fastsette spenningsgrenser og grenser for utveksling av reaktiv effekt i regional- og sentralnett.

Detter er enkeltvedtak som skal følge bestemmelsene i forvaltningsloven.

Enkelte driftssituasjoner kan imidlertid innebære at vedtak etter denne bestemmelsen blir systemkritiske slik at vedtaket unntas forvaltningsloven kap IV-VI og VIII, jfr. utkastet §27, for eksempel om man må endre spenningsgrenser.

Annet ledd tydeliggjør at konsesjonær plikter å overholde de fastsatte grensene i eget nett. Videre inntas en plikt for konsesjonærene om å varsle systemansvarlig om driftssituasjoner der grensene ikke kan overholdes. Første ledd peker på grenser i regional- og sentralnettet. Med konsesjonær i annet leddet menes det en som helt eller delvis eier eller driver nettanlegg i regional- eller sentralnettet. Systemansvarlig samordner nødvendige tiltak og kan kreve betaling for leveranser av reaktiv effekt.

I tredje ledd inntas en plikt for produsentene til å bidra med produksjon av reaktiv effekt innenfor grenser som er avtalt mellom systemansvarlig og produsent.

Fjerde ledd fastslår at systemansvarlig skal betale for pålagt produksjon utover avtalte rammer.

§ 16 Koblingsbilde

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

Ingen materielle endringer i første ledd, der systemansvarlig kan fastsette de til enhver tid driftsbetingede bryterstillinger i regional- og sentralnettet.

I annet ledd angis at planlagte koblinger som kan påvirke driften av regional- og sentralnettet skal meldes til og godkjennes av systemansvarlig før kobling foretas. Med dette menes at det påligger konsesjonær en plikt å vurdere om koblingen vil påvirke andres drift av regional- og sentralnettet. I tvilstilfeller bør alltid systemansvarlig kontaktes.

Systemansvarlig skal fastsette koblingsbilde ut fra samfunnsmessig rasjonelle kriterier. Systemansvarlig er ikke er KILE-ansvarlig for det til enhver tid gjeldende koblingsbilde. Det er viktig at systemansvarlig gir informasjon til konsesjonærene om hvilke kriterier koblingsbilde er lagt ut fra og forventet leveringskvalitet i området. Systemansvarlig vil bli KILE-ansvarlig der åpenbare feilvurderinger er lagt til grunn for avgjørelsen.

Systemansvarligs informasjonsplikt er dekket i egen bestemmelse i § 24.

§ 17 Samordning av driftsstanser

Bestemmelsen har fått nytt nummer og navn.

Systemansvarlig skal ikke utarbeide rutiner. Derfor innføres nytt første ledd der konsesjonær skal utarbeide planer for effektiv gjennomføring av driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnett, og produksjonsenheter tilknyttet dette. Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer skal forlegges systemansvarlig senest fire uker før planlagt driftsstans. Systemansvarlig skal samordne disse med andre planer og gi en godkjenning. Dette er et enkeltvedtak som kan påklages.

Annet ledd presiserer systemansvarligs ansvar for å samordne gjennomføringen av planlagte driftsstanser. Det stilles som krav at ingen kan iverksette planlagte driftsstanser uten etter godkjenning fra systemansvarlig. Dette er systemkritiske enkeltvedtak og innbefatter blant annet håndtering av planer som kommer etter fristen som er satt i første ledd.

Ingen materielle endringer i tredje ledd, men bestemmelsen er flyttet ned fra opprinnelig andre ledd.

§ 18 Målinger og meldinger

Bestemmelsen har fått nytt nummer og navn.

Nytt første ledd angir at systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å overføre til systemansvarlig de målinger og meldinger som er nødvendig for en effektiv drift og overvåking av kraftsystemet. Dette er et enkeltvedtak som kan medføre at konsesjonær må anskaffe og montere nødvendig utstyr for å fremskaffe målingen. Vedtaket kan påklages.

Systemansvarlig kan gjennom bestemmelsen i § 14 fastsette funksjonaliteten til overføring av målinger og meldinger. Det samme gjelder eventuelt funksjonaliteten til fjernkontroll og talesamband.

§ 19 Jordstrømkompensering

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

I opprinnelig bestemmelse var det lagt opp til at systemansvarlig skulle utarbeide prinsipper. Første ledd er endret til at systemansvarlig kan fastsette hvilken løsning for jordstrømkompensering som skal benyttes.

Systemansvarligs rolle er å koordinere felles jordingsprinsipp der flere konsesjonærer er involvert. Konsesjonærene er i sine anlegg ansvarlig for å ha et jordingsystemet som gjør at Direktoratet for brann- og elsikkerhet sine forskrifter til enhver tid overholdes.

Systemansvarlig kan gjennom bestemmelsen i § 14 fastsette funksjonaliteten til utstyr for jordstrømskompensering.

§ 20 Vern og reléplanlegging

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

Første ledd angir at systemansvarlig kan fastsette reléplaner i regional- og sentralnett. Innholdsmessig er første ledd endret til en "kan fastsette"- bestemmelse og avgrensningen til et spenningsnivå (132 kV) er fjernet.

Bestemmelsen vil naturlig omfatte reléplaner for anlegg i eller som har betydning for driften av sentralnettet, og i tillegg de reléplaner i regionalnettet som berører to eller flere konsesjonærer. Dette er enkeltvedtak som skal følge bestemmelsene i forvaltningsloven.

Enkelte driftssituasjoner kan imidlertid innebære at vedtak etter denne bestemmelsen blir systemkritiske slik at vedtaket unntas forvaltningsloven kap IV-VI og VIII, jfr. utkastet §27, for eksempel om man må endre på vernets innstillingsplan.

Ingen endringer i annet ledd, men bestemmelsen er flyttet opp fra opprinnelig tredje ledd.

Før konsesjonærene selv utarbeider en reléplan bør de ha forespurt systemansvarlig om planen vil bli omfattet av systemansvarligs rett og plikt i til å fastsette reléplaner der dette er nødvendig ut fra hensynet til drift og utnyttelse av kraftsystemet.

Det forutsettes at konsesjonærene varsler systemansvarlig om når reléplaner settes i drift og andre forhold vedrørende konsesjonærenes vern som har betydning for sikker drift av kraftsystemet. Det vises til bestemmelsen i § 23.

Systemansvarlig skal fastsette reléplaner ut fra samfunnsmessig rasjonelle kriterier. NVE mener at systemansvarlig ikke er KILE-ansvarlig for de til enhver tid gjeldende reléplaner. Det er viktig at systemansvarlig gir informasjon til konsesjonærene om hvilke kriterier reléplanen er lagt ut fra. Systemansvarlig vil bli KILE-ansvarlig der åpenbare feilvurderinger er lagt til grunn for avgjørelsen.

Systemansvarlig kan gjennom bestemmelsen i § 14 fastsette funksjonaliteten til vernutstyr.

§ 21 Systemvern

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

Systemansvarligs mulighet til å fastsette krav er tatt ut av bestemmelsen. Utover dette er første ledd innholdsmessig lik intensjonen i opprinnelig bestemmelse. Første ledd klargjør at systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av systemvern.

Dette er enkeltvedtak som skal følge bestemmelsene i forvaltningsloven.

Enkelte driftssituasjoner kan imidlertid innebære at vedtak etter denne bestemmelsen blir systemkritiske slik at vedtaket unntas forvaltningsloven kap IV-VI og VIII, jfr. utkastet §27, for eksempel om systemvernet skal være innkoblet eller ligge utkoblet.

Videre i første ledd angis at konsesjonær kan kreve betaling for installasjon og drift av systemvern.

Annet ledd presiserer at ingen kan idriftsette systemvern uten etter godkjenning av systemansvarlig.

§ 22 Feilanalyse og systemvern

Bestemmelsen har fått nytt nummer.

Prosedyrer knyttet til feilanalyse og innrapportering er nå fjernet og forankringen av konsesjonærens plikt til å rapportere driftsforstyrrelser gjøres direkte i første ledd. Innrapporteringen gjelder alle driftsforstyrrelser i konsesjonærens eget regional- og sentralnett og skal omfatte alle forhold som er av betydning for en fullverdig analyse av hendelsene.

Annet ledd tilsvarer opprinnelig annet ledd, første punktum.

Tredje ledd tilsvarer opprinnelig fjerdeledd og annet ledd, annet punktum.

Fjerde ledd ingen endringer, men bestemmelsen er flyttet ned fra tredje ledd.

§ 23 Opplysningsplikt

§§ 23 og 24 samler informasjons- og opplysningsplikt i to bestemmelser. Dette innebærer ingen realitetsendringer fra forrige utkast, hvor ulike deler av dette var spredt over ulike bestemmelser.

§ 24 oppstiller informasjonsplikten for den systemansvarlige, mens § 23 regulerer opplysningsplikten til de øvrige som omfattes av forskriften, jfr. § 2.

§ 24. Systemansvarliges informasjonsplikt

Se over.

§ 25 Tilsyn og kontroll

Bestemmelsen tilsvare § 26 første og annet ledd i forrige utkast. Opprinnelig tredje ledd utgår.

§ 26 Pålegg og tvangsmulkt

Bestemmelsen har fått nytt nummer og navn.

Bestemmelsen tilsvare § 28 første og annet ledd og § 30 i forrige utkast.

Ordlyden i første ledd er omformulert i samsvar med energilovforskriften § 5A-1 siste ledd.

§ 27. Forholdet til forvaltningsloven og offentlighetsloven

Første ledd er nytt. Annet ledd erstatter forrige utkast § 26 tredje ledd, mens tredje ledd tilsvare forrige utkast § 28 tredje ledd.

Første ledd er inntatt av informasjonshensyn. Hovedregelen er at forvaltningsloven i sin helhet kommer til anvendelse.

NVE er å anse som overordnet organ i forhold til Statnett som systemansvarlig, da det er NVE som har delegert myndigheten til å fatte enkeltvedtak, jfr. forvaltningsloven § 1. Av dette følger det at NVEs vedtak i klagesak ikke kan påklages, jfr fvl § 28. Dette er presisert i annet ledd.

I følge Ot. prp. nr. 56 (2000 - 2001) skal det skilles mellom såkalt systemkritiske og ikke-systemkritiske avgjørelser som fattes av systemansvarlig.

Systemkritiske avgjørelser som er unntatt fvl kap IV-VI og VIII, er angitt i tredje ledd. Dette er ikke ment å være noen uttømmende liste. Dette er presisert ved å gjengi lovens ordlyd i den innskutte setningen i tredje ledd.

§ 28. Dispensasjon

Bestemmelsen tilsvare § 31 i forrige utkast.

§ 29. Ikrafttreden

Bestemmelsen tilsvare § 32 i forrige utkast.

2. Forslag til forskrift

Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet

Fastsatt av Norges vassdrags- og energidirektorat xx. yy. 2002 med hjemmel i forskrift 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. § 7-1, og lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. § 7-6.

§ 1. Formål

Denne forskriften skal legge til rette for et effektivt kraftmarked og en tilfredsstillende leveringskvalitet i kraftsystemet. Forskriften skal sikre at systemansvaret utøves på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

§ 2. Virkeområde

Denne forskriften kommer til anvendelse på systemansvarlig og enhver som helt eller delvis eier eller driver nett, produksjon eller organisert markedsplass, samt omsettere og sluttbrukere.

§ 3. Definisjoner

I denne forskrift menes med:

- a) *Driftsforstyrrelse*: hendelse som medfører automatisk bryterfall eller sikringsbrudd, påtvunget eller utilsiktet manuell bryterutkobling eller mislykket innkobling som følge av feil i kraftsystemet.
- b) *Elspotmarkedet*: marked hvor kontrakter for kjøp og salg av elektrisk energi handles på timebasis for fysisk levering neste døgn.
- c) *Elspotområde*: geografisk avgrenset område for allokering av anmelding i elspotmarkedet.
- d) *Flaskehals*: situasjon som oppstår når utvekslingsbehovet i nettet overstiger overføringsgrensen.
- e) *Overføringsgrense*: maksimalt tillatt overført aktiv effekt i overføringssnitt eller på en enkelt overføringslinje.
- f) *Momentan balanse*: likevekt mellom samlet forbruk og samlet produksjon av kraft, hensyntatt kraftutveksling med tilknyttede kraftsystemer.
- g) *Regulerkraftmarkedet*: marked for å håndtere ubalanse i kraftsystemet i driftstimen.

§ 4. Prinsipper for utøvelsen av systemansvaret

Systemansvarlig skal:

- a) sikre momentan balanse med en tilfredsstillende leveringskvalitet i kraftsystemet både på kort og lang sikt,
- b) opptre nøytralt og ikke-diskriminerende i forhold til alle som omfattes av denne forskrift,
- c) bidra til at sluttbrukere og produsenter som er knyttet til nettet har mulighet til å bruke og produsere kraft i henhold til inngåtte avtaler,
- d) utvikle markedsløsninger som bidrar til å sikre en effektiv utvikling og utnyttelse av kraftsystemet,
- e) i størst mulig utstrekning gjøre bruk av virkemidler som er basert på markedsmessige prinsipper,

- f) samordne og følge opp konsesjonærer og sluttbrukere sine disposisjoner med sikte på å oppnå tilfredsstillende leveringskvalitet og en effektiv utnyttelse av kraftsystemet, og
- g) utarbeide og distribuere informasjon om forhold i kraftsystemet som er av betydning for kraftmarkedet, samt om forhold som er av betydning for den generelle leveringskvaliteten.

§ 5. *Flaskehalsler og elspotområder*

Systemansvarlig skal fastsette elspotområder for å håndtere store og langvarige flaskehalsler i regional- og sentralnettet.

Systemansvarlig skal normalt fastsette separate elspotområder ved forventet energiknapphet i et avgrenset geografisk område.

Øvrige flaskehalsler i regional- og sentralnettet skal normalt håndteres ved bruk av regulerkraftmarkedet. Merkostnaden ved å fravike normal rekkefølge for effektuering av regulerkraft skal dekkes av systemansvarlig.

Systemansvarlig skal informere om fastsatte elspotområder i rimelig tid før de tas i bruk.

§ 6. *Handelsgrenser*

Systemansvarlig skal fastsette maksimalt tillatt handel av energi mellom elspotområder på timebasis (handelsgrenser).

Systemansvarlig skal informere om fastsatte handelsgrenser i rimelig tid før de tas i bruk.

§ 7. *Overføringsgrenser*

Konsesjonær i regional- og sentralnettet skal utarbeide oversikt over anleggsdelenes maksimale overføringsgrenser. Oversikten skal forelegges systemansvarlig for godkjenning.

Systemansvarlig kan fastsette driftsmessige overføringsgrenser i regional- og sentralnettet. Overføringsgrensen skal ikke overskride anleggsdelenes maksimale overføringsgrense uten etter avtale med konsesjonæren.

Systemansvarlig har ansvar for at overføringsgrenser fastsatt i medhold av andre ledd blir overholdt.

§ 8. *Anmelding, planlegging av produksjon og effektregulering*

Konsesjonær skal ved anmelding i de enkelte elspotområder for hver enkelt time sørge for planlagt balanse mellom sine forpliktelser og rettigheter, inklusive egen produksjon.

Systemansvarlig skal innhente informasjon fra den avregningsansvarlige for å avdekke systematiske overtredelser av bestemmelsene i første ledd og rapportere eventuelle avvik til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Konsesjonær skal for hvert elspotområde, daglig innen kl. 19.00 om ikke annet fastsettes av systemansvarlig, rapportere til systemansvarlig egen produksjonsplan med tilhørende regulerstyrke og roterende reserve (for stasjon-/stasjonsgruppe) på timebasis for neste døgn.

Produksjonsplanen skal utarbeides i samsvar med konsesjonærens forpliktelser og rettigheter.

Systemansvarlig kan kreve at produksjonsplanen endres i mindre sprang og angis med kvartersverdier dersom ønsket produksjonsendring er over en grense fastsatt av systemansvarlig.

Konsesjonær plikter å følge innmeldt produksjonsplan.

Konsesjonær kan endre produksjonsplanen etter godkjenning av systemansvarlig.

Systemansvarlig kan fremskynde eller utsette planlagt effektendring med inntil femten minutter. Systemansvarlig skal betale for de tap dette påfører produsenten.

Konsesjonærens produksjonsplaner skal tilpasses eventuelle begrensninger som har oppstått i overføringsnettet på grunn av revisjoner eller driftsforstyrrelser. Systemansvarlig fastsetter hvordan ledig kapasitet skal fordeles mellom flere konsesjonærer.

§ 9. Regulerstyrke og effektreserve

Systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å bidra med regulerstyrke og tilhørende roterende reserve innenfor produksjonsenhetenes tekniske begrensninger. Systemansvarlig skal betale konsesjonær for dette.

Systemansvarlig skal til enhver tid disponere tilstrekkelige effektreserver.

§ 10. Frekvensregulering

Systemansvarlig skal sørge for at frekvens- og tidsavvik normalt holdes innenfor bestemmelser i nordisk systemdriftsavtale.

§ 11. Regulerkraftmarkedet

Systemansvarlig skal drive og utvikle et regulerkraftmarked for i driftstimen å håndtere avvik fra planlagt produksjon og forventet forbruk.

Når det er åpenbart at markedet ikke gir en samfunnsøkonomisk effektiv prissetting, innenfor et avgrenset geografisk område, kan systemansvarlig suspendere bud i regulerkraftmarkedet og benytte reguleringsobjektet til gjeldende elspotpris for området. I så fall skal budgiver informeres om dette.

§ 12. Anstrengte driftssituasjoner og driftsforstyrrelser

Konsesjonær skal utarbeide plan for effektiv gjenoppretting av normal drift av egne anlegg, ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet og produksjonsenheter tilknyttet dette. Planen skal forelegges systemansvarlig for godkjenning.

Systemansvarlig skal samordne inngrep ved driftsforstyrrelser som omfatter flere konsesjonærer.

Systemansvarlig skal fastsette hvem som skal utøve frekvensreguleringen i et område som midlertidig er uten fysisk tilknytning til tilgrensende overføringsnett.

Systemansvarlig kan i anstrengte driftssituasjoner kreve at all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet anmeldes i regulerkraftmarkedet, etter at prisen i elspotmarkedet er satt.

Systemansvarlig kan ved driftsforstyrrelser kreve å få benytte all tilgjengelig regulerbar effekt i produksjonsapparatet til å gjenopprette normal drift. Ikke anmeldt produksjon betales etter elspotområdets regulerkraftpris, dersom ikke annet er avtalt.

§ 13. Tvangsmessig utkobling av forbruk

Konsesjonær skal utarbeide planer for å håndtere tvangsmessig utkobling etter første ledd. Planene skal forelegges systemansvarlig for godkjenning.

Systemansvarlig kan i helt spesielle driftssituasjoner pålegge konsesjonær å foreta ortvarig tvangsmessig utkobling av forbruk for å opprettholde balansen i kraftsystemet. Pålegget skal omfatte utkoblingens størrelse og forventet varighet, og kan i tillegg angi hvilke kundesgrupper som skal kobles ut.

Innkobling av forbruk kan ikke skje uten etter tillatelse fra systemansvarlig.

Systemansvarlig regnes som ansvarlig konsesjonær etter § 9-3 i forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og vedføringstariffer, ved tvangsmessig utkobling etter denne paragraf.

§ 14. Planlegging, idriftsettelse og vedlikehold av tekniske anlegg i kraftsystemet

Konsesjonær skal informere systemansvarlig om planer for nye anlegg eller endring av egne anlegg som kan påvirke driften og utnyttelsen av regional- og sentralnettet. Endringer kan ikke idriftsettes uten etter godkjenning av systemansvarlig.

§ 15. Spenningsregulering og utveksling av reaktiv effekt

Systemansvarlig kan fastsette spenningsgrenser og grenser for utveksling av reaktiv effekt i regional- og sentralnettet.

Konsesjonær skal overholde grenser fastlagt i første ledd. Konsesjonær skal varsle systemansvarlig om driftssituasjoner hvor fastlagt grense ikke kan overholdes. Systemansvarlig samordner i slike situasjoner nødvendige tiltak. Systemansvarlig kan kreve betaling fra konsesjonær for dette.

Produksjonsenheter tilknyttet regional- og sentralnettet skal bidra med produksjon av reaktiv effekt innenfor grenser som er avtalt mellom systemansvarlig og produsent.

Systemansvarlig skal betale for pålagt produksjon av reaktiv effekt ut over de avtalte grenser.

§ 16. Koblingsbilde

Systemansvarlig kan fastsette de til enhver tid driftsbetingede bryterstillinger i regional- og sentralnettet (koblingsbilde).

Planlagte koblinger som kan påvirke driften av regional- og sentralnettet skal meldes til og godkjennes av systemansvarlig før kobling foretas.

§ 17. Samordning av driftsstanser

Konsesjonær utarbeider planer for effektiv gjennomføring av driftsstanser i egne anlegg i regional- og sentralnettet, og produksjonsenheter tilknyttet dette. Planene for driftsstanser som kan påvirke andre konsesjonærer, skal forelegges systemansvarlig for godkjenning senest fire uker før planlagt driftsstans.

Systemansvarlig skal samordne gjennomføringen av planlagte driftsstanser i regional- og sentralnettet, og produksjonsenheter tilknyttet dette. Ingen kan iverksette driftsstans uten etter godkjenning av systemansvarlig.

Systemansvarlig kan av eget initiativ eller etter forespørsel fra konsesjonær omprioritere allerede fastlagte driftsstanser. Merkostnader ved slike omprioriteringer skal betales av den som har initiert omprioriteringen.

§ 18. Målinger og meldinger

Systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å overføre til systemansvarlige de målinger og meldinger som er nødvendig for en effektiv drift og overvåking av kraftsystemet.

§ 19. Jordstrømkompensering

Systemansvarlig kan fastsette hvilken løsning for jordstrømkompensering som skal benyttes i regional- og sentralnettet.

§ 20. Vern og reléplanlegging

Systemansvarlig kan fastsette type, plassering og innstilling av vern og gjeninnkoblingsutstyr i regional- og sentralnettet, og produksjonsenheter tilknyttet dette (reléplaner).

Konsesjonær er ansvarlig for tilfredsstillende vern i egne anlegg, herunder iverksetting av reléplaner.

§ 21. Systemvern

Systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av utstyr for automatiske inngrep i kraftsystemet for å unngå sammenbrudd eller for å øke overføringsgrenser i regional- og sentralnettet (systemvern). Konsesjonær kan kreve betaling for dette.

Konsesjonær kan ikke idriftsette systemvern uten etter godkjenning av systemansvarlig.

§ 22. Feilanalyse og statistikk

Konsesjonær skal rapportere til systemansvarlig alle driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet, og i produksjonsenheter tilknyttet dette. Innrapportering skal omfatte alle forhold som er av betydning for en fullverdig analyse av hendelsene.

Systemansvarlig skal gjennomføre feilanalyse ved driftsforstyrrelser i regional- og sentralnettet, og i produksjonsenheter tilknyttet dette.

Systemansvarlig skal distribuere analyseresultater, og utarbeide og regelmessig distribuere statistikk over driftsforstyrrelser etter annet ledd.

Konsesjonær skal gjennomføre feilanalyse ved driftsforstyrrelser i distribusjonsnettet.

§ 23. Opplysningsplikt

De som omfattes av denne forskrift skal gi systemansvarlig de opplysninger som er nødvendig for å utføre systemansvarliges oppgaver, herunder av eget tiltak orientere om forhold i egne anlegg som er av betydning for sikker drift og analyse av kraftsystemet.

§ 24. Systemansvarliges informasjonsplikt

Systemansvarlig skal informere om forhold som er av betydning for utviklingen av et effektivt kraftmarked.

Systemansvarlig skal informere konsesjonærene om forhold som er nødvendig for sikker drift og utvikling av deres anlegg, samt om forhold som er av betydning for leveringskvaliteten i området.

Systemansvarlig skal informere Norges vassdrags- og energidirektorat om utviklingen av kraftsystemet og effekt- og energibalansen.

Systemansvarlig skal holde Norges vassdrags- og energidirektorat orientert om status etter §§ 12 og 13.

§ 25. Tilsyn og kontroll

Norges vassdrags- og energidirektorat fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i denne forskrift blir overholdt.

De som omfattes av denne forskrift, skal medvirke til gjennomføring av tilsyn etter første ledd. Dette omfatter blant annet å fremskaffe opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre tilsyn.

§ 26. Pålegg og tvangsmulkt

De som omfattes av vedtak fattet av systemansvarlig under systemansvaret, plikter å rette seg etter disse.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføring av denne forskrift.

For overtredelse av pålegg gitt i medhold av annet ledd kan Norges vassdrags- og energidirektorat fastsette tvangsmulkt.

§ 27. Forholdet til forvaltningsloven og offentlighetsloven

Lov 10. februar om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) og lov 19. juni 1970 nr. 69 om offentlighet i forvaltningen (offentlighetsloven) gjelder i saker hvor systemansvarlig treffer enkeltvedtak.

Systemansvarliges vedtak etter denne forskrift kan påklages til Norges vassdrags- og energidirektorat. Vedtak i klagesak kan ikke påklages.

Avgjørelser fattet i medhold av §§ 5, 6, 7 annet ledd, 8, 9, 11, 12 annet til femte ledd, 13 annet og tredje ledd, 15, 16, 17 annet og tredje ledd, samt øvrige avgjørelser som fattes av den systemansvarlige under utøvelsen av systemansvaret, er unntatt forvaltningsloven kap. IV-VI og VIII.

§ 28. Dispensasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskrift.

§ 29. Ikrafttreden

Denne forskrift trer i kraft fra xx.yy.2002.